

Azərbaycan tarixi kafedrası Tarix və coğrafiya fakültəsinin aparıcı ixtisas kafedrasıdır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutu 1930-cu ildə öz inkişafının ikinci mərhələsinə daxil olduğdan sonra, 1931-ci il sentyabrın 29-da rektorluğun iclasında 28 kafedra təsdiq edilmişdir ki, bunların sırasında Azərbaycan tarixi kafedrası da mövcud olmuşdur. O zamanlar kafedraya professor Vəli Xuluflu rəhbərlik etmiş və ilk kafedra müdiri olmuşdur. 1950-ci ildə milli respublikaların tarixinin öyrənilməsinə Moskvanın mənfə münasibəti nəticəsində respublikanın bütün ali məktəblərində Azərbaycan tarixi kafedralarının fəaliyyəti dayandırılmışdır. Ümummillə lider Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nın Birinci Katibi seçildikdən sonra, 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda Azərbaycan tarixi kafedrası bərpa edilmişdi. O zaman professor Nəzər Paşayev kafedra müdiri vəzifəsinə (1971-1988) təyin olunmuşdur. 1989-2016-cı illərdə Azərbaycan tarixi kafedrasına professor Süleyman Məmmədov rəhbərlik etmişdir. Süleyman Məmmədovun elmi tədqiqat sahəsi: “XVII əsrin ikinci yarısı-XVIII əsrin birinci otuzilliyində Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatı”-namizədlik dissertasiyası mövzusu, “XV-XVIII əsrin birinci yarısında erməni qaynaqları Azərbaycan haqqında”-doktorluq dissertasiyası mövzusu olmuşdur.

2016-cı il 6 oktyabr tarixindən isə Azərbaycan tarixi kafedrasına dosent Naibə Əhmədova rəhbərlik edir. Hal-hazırda dosent Naibə Əhmədovanın “XIX əsr - XX əsrin əvvəlləri Şimali Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığı” (tarixşünaslıq, mənbəşünaslıq və tarixi tədqiqat üsulları – 5509.01 ixtisası üzrə) mövzusunda doktorluq dissertasiyası son tamamlanma mərhələsindədir.

Kafedrada zaman-zaman akademik İ.A.Hüseynov, Ə.N.Quliyev, professorlardan Z.İ.İbrahimov, Ə.Sumbatzadə, T.Ə.Bünyadov, M.Qaziyev, M.Şərifli, C.İbrahimov, N.A.Paşayev, S.A.Məmmədov, X.S.Köçərli və başqaları yüksək ixtisaslı tarix müəllimlərinin hazırlanmasında yaxından köməklik göstərmişlər.

Hal-hazırda kafedranın professoru Cəfər Cəfərov ADPU-nun rektoru və Dissertasiya Şurasının sədridir. Professor Xəqani Məmmədov “Azərbaycanda maarifçilik və milli hərəkat (1875-1918-ci illər)” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Son beş ildə kafedra əməkdaşlarından Habil Həsənov (2016) fəlsəfə doktoru proqramı üzrə “XVIII əsrin son rübü - XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycan Rusiya-İran münasibətlərində” adlı dissertasiya mövzusunun müdafiə edərək, tarix üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almışdır. 2019-cu ildə kafedranın doktorantı Xalidə İbrahimovanın “SSRİ-nin milli siyasətində Azərbaycan məsələsi (1941-1945)” adlı t.ü.f.d.elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi dissertasiya işinin müzakirəsi keçirilmiş və müdafiəyə təqdim olunmuşdur. Hal-hazırda kafedrada 1 nəfər (Şakir Hüseynov) fəlsəfə doktoru, 1 nəfər (Samir Baxşəliyev) isə elmlər doktoru proqramı üzrə doktorant vardır.

Son beş ildə kafedra əməkdaşlarından Elmira Süleymanova, Vurgun Məmmədov və Mübariz Ağalarlı dosent elmi adını almışlar.

Azərbaycan tarixi kafedrasında “Vətən tarixi”, “Tarixşünaslıq,mənbəşünaslıq və tarixi tədqiqat üsulları”,“Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri”, “Milli-azadlıq hərəkatı” istiqamətləri üzrə elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirilir.

Son beş ildə kafedra əməkdaşlarının – dos. N.Əhmədova və b/m. S.Hüseynovanın həmmüəllifliyi ilə “Azərbaycan tarixi” (2019), dos. İ.Qasımova və b/m. H.Həsənovun «Национально-освободительное движение в Азербайджане в XX веке» (2019), dos. E.Süleymanovanın “Azərbaycanın tarixi coğrafiyası” (2016), prof. X.Məmmədovun “Azərbaycan tarixi” (2016), b/m. H.Həsənovun “Azərbaycan tarixi (XVIII əsrin son rübü – XIX əsrin əvvəllərində)” (2019), S.Baxşəliyevin “Azərbaycanın tarixi coğrafiyası” (2019) adlı dərs vəsaitləri çap olunmuşdur.

Kafedra üzrə fənn proqramları yenilənmiş, “Azərbaycan tarixi” fənnindən qeyri-ixtisas fakültələri üçün proqram və metodiki vəsait (Azərbaycan və rus dillərində), həmçinin “Tarix” və “Tarix və coğrafiya” müəllimliyi ixtisasları üçün proqram (Azərbaycan və rus dillərində), “Azərbaycanın tarixi coğrafiyası” seçmə fənnindən proqram (Azərbaycan və rus dillərində), “Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri” seçmə fənn proqramı (Azərbaycan və rus dillərində), “XX əsr Azərbaycanda milli-azadlıq hərəkatı” seçmə fənnindən proqram (Azərbaycan və rus dillərində), “Azərbaycan tarixinin mənbəşünaslığı və tarixşünaslığı” seçmə fənnindən proqram (Azərbaycan və rus dillərində), “Qafqaz Albaniyasının problemləri” seçmə fənnindən proqram

(Azərbaycan və rus dillərində), “Azərbaycanın mədəniyyət tarixi”fənnindən (Azərbaycan dilində) proqram nəşr olunmuşdur.

Son beş ildə kafedra əməkdaşları Türkiyə, Rusiya, Qazaxıstan, Gürcüstan, Özbəkistan, Əfqanıstan və başqa ölkələrin universitetləri və elmi-tədqiqat institutları ilə daha sıx əlaqə saxlamış və elmi əməkdaşlıq etmişdir. Kafedra müdiri dos.Naibə Əhmədova 2017-ci il noyabr tarixində Böyük Oktyabr Sosialist inqilabının 100 illik tarixi ilə əlaqədar Rusiya Dövlət Humanitar Universitetində keçirilən «Революция 1917 года и Российское зарубежье» adlı Beynəlxalq Elmi Konfransda məruzə ilə çıxış etmişdir. 2018-ci ilin aprelində dosent Naibə Əhmədova Türkiyə Respublikasının Kars şəhərində keçirilən “Kafkasya Universitetləri Bilim və Kültür Şöleni” festivalında iştirak etmiş, 2018-ci ilin oktyabrında Ankara şəhərində keçirilən XVIII Türk Tarix Konqresində “XIX yüzilin II yarısında İrəvan və Doğu Anadolu bölgəsinin sosial – ekonomik və demoqrafik durumu (“Kavkazskiy kalendar” əsasında)” adlı məruzə ilə çıxış etmişdir. 2018-ci il oktyabr tarixində baş müəllim.Namiq Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi ilə əlaqədar Tiflis şəhərində keçirilən Beynəlxalq Konfransda iştirak etmişdir. 2019-cu ilin dekabrında Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində Rusiya Dövlət Humanitar Universitetində (РГГУ) keçirilən beynəlxalq-elmi konfransda dosent Naibə Əhmədova və dosent İradə Qasımova elmi məruzələrlə çıxış etmişlər. Dosent Mübariz Ağalarlı 2021-ci ilin aprelində Herat şəhərində özbək şairi Əmir Əlişir Nəvainin 580 illik yubileyi münasibətilə keçirilən beynəlxalq konfransda iştirak etmişdir. O cümlədən kafedranın əməkdaşı Sahibə Musayeva 2018-ci il sentyabr və 2019-cu il dekabr tarixlərində Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində keçirilən beynəlxalq konfranslarda məruzələrlə çıxış etmişdir. Kafedranın professor-müəllim heyəti vaxtaşırı olaraq yerli və xarici mətbuat orqanlarında aktual problemləri işıqlandırmış, xüsusilə 2-ci Qarabağ müharibəsi və müharibədən sonrakı quruculuq işləri ilə bağlı yerli və xarici saytlarda yazılar dərc etdirmişlər.

Kafedrada vaxtaşırı olaraq Elmi Seminarlar keçirilir. Bunlardan:professor Xaləddin İbrahimlinin “Elmi araşdırmaların strategiyaları” mövzusunda, dos. Naibə Əhmədovanın “Abbasqulu ağa Bakıxanov: tarix və tarixşünaslıq elmi” mövzusunda, həmçinin ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının ildönümləri ilə əlaqədar

“Müasir Azərbaycan dövlətçiliyi H.Əliyev dühasının bəhrəsidir” mövzusunda, həmçinin Azərbaycan Xalq Cünhuriyyətinin yaranmasının ildönümləri ilə əlaqədar silsilə Elmi Seminarlar keçirilir. Elmi seminarlara dosent Naibə Əhmədova sədrlik edir.

2017-ci il oktyabrın 12-14-də də kafedranın təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Kastamonu Universiteti (Türkiyə) və Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin birgə “Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri” adlı II Beynəlxalq Elmi Konfrans keçirildi.

2018-ci ilin mayında ADPU ilə Rusiya Dövlət Humanitar Universitetinin birgə imzaladıqları Çərçivə Anlaşması nəticəsində Tarix və Coğrafiya fakültəsində Yaz məktəbi təşkil olunmuş, Rusiya Dövlət Humanitar Universitetinin 8 tələbəsi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Azərbaycan tarixi, ədəbiyyatı, mədəniyyəti ilə bağlı mühazirələr dinləmişlər. Yaz məktəbində kafedranın dosentləri İradə Qasımova və Elmira Süleymanova və müəllim Nəbi Əsədov rusiyalı tələbələrə Azərbaycan tarixinin müxtəlif problemləri ilə bağlı maraqlı mühazirələr oxumuşlar.

2020-ci il 3 mart tarixindən ADPU-da Covid-19 (Koronavirus) pandemiyası ilə əlaqədar tədrisin əyani formatda icra olunması dayandırılmış və təhsilin təşkili prosesində distant və online təhsildən, eləcə də elektron tədris resuslarından istifadə etməklə tədris məsafədən davam etdirilmişdir. Pandemiya ilə əlaqədar məsafədən tədrisə keçildikdən sonra ardıcılıqla bütün ixtisas və qeyri –ixtisas fakültələrdə dərslər prosesi video formatda davam etdirilmiş, elektron variantda tədris tapşırıqları tələbələrə göndərilmişdir.

2020-ci il 7 may tarixində Azərbaycan tarixi kafedrasının və Azərbaycan Respublikasının Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə “Beyin qazanma proqramı” çərçivəsində “Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalı və Xocalı Soyqırımının tanınmasında Diasporanın rolu” adlı elmi-praktiki videokonfrans keçirilmişdir.

Hal-hazırda kafedra üzvləri 17 nəfər professor-müəllim və 2 nəfər köməkçi heyətdən ibarətdir: 2 nəfər tarix üzrə elmlər doktoru, professor (Cəfər Cəfərov, Xəqani Məmmədov), 5 nəfər tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Naibə Əhmədova, Zakir Kərimov, Elmira Süleymanova, Vurğun Məmmədov, Mübariz Ağalarlı); 4 nəfər tarix

üzrə fəlsəfə doktoru, baş müəllim (Habil Həsənov, Eldar Hacıyev, Elman Mirzəyev, Samir Baxşəliyev); 1 nəfər tarix üzrə fəlsəfə doktoru, müəllim (Leyla Rüstəmovə), 3 nəfər baş müəllim (Samirə Ramazanovə, Səba Hüseynovə, Cəfər Xanəliyev), 2 nəfər müəllim (Əsədov Nəbi, Məmmədli Oğuz) və 2 nəfər texniki heyət (böyük laborantlar: Gülşən Xalıqovə, Sahibə Musayevə).

2020-ci il Tədris Planına əsasən Azərbaycan tarixi kafedrası üzrə Azərbaycan və rus bölmələrində tədris olunan fənnlər aşağıdakılardır:

1. Azərbaycan tarixi (qeyri-ixtisas fakültələr üzrə)
2. Azərbaycan tarixi-1
3. Azərbaycan tarixi-2
4. Azərbaycan tarixi-3
5. Azərbaycan tarixinin mənbəşünaslığı və tarixşünaslığı
6. Azərbaycanın diplomatiya tarixi və müasir beynəlxalq münasibətlər
7. Azərbaycanda milli-azadlıq hərəkatı
8. Azərbaycanın tarixi- siyasi coğrafiyası
9. Azərbaycanın sivilizasiyalar və mədəniyyətlər tarixi

Fənnlərin tədrisi üzrə tövsiyyə olunan dərslik və dərs vəsaitləri aşağıdakılardır:

1. Azərbaycan tarixi. Yeddi cildə. (I-VII) Bakı, 2007-2008
2. Azərbaycan tarixi (Z.M.Bünyadov və Y.B.Yusifovun redaktəsi ilə). Bakı, 1994, 1997
3. Azərbaycan tarixi. Uzaq keçmişdən 1870-ci ilə qədər (S.S.Əliyarlının redaktəsi ilə). Bakı, 1996, 2009
4. Azərbaycan tarixi (M.Abdullayevin redaktəsi ilə). Bakı, Bakı Universiteti, 2014
5. Azərbaycan tarixi (N.Əhmədovə, S.Hüseynovə). Bakı, ADPU, 2019
6. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. Bakı, 2007
7. Azərbaycan tarixi (S.Məmmədovun redaktəsi ilə). Ən qədimdən 2006-cı ilə qədər. Bakı, 2007
8. Azərbaycan tarixi (A.Ə.Rzayevin redaktəsi ilə). Ali məktəblər üçün mühazirələr kursu. II hissə (XIX-XXI əsrin əvvəli). Bakı, 2010
9. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti. Ensiklopediya. I-II cild. Bakı, 2005
10. XX əsr Azərbaycan tarixi (T.T.Vəliyevin redaktəsi ilə). Bakı, 2009
11. Azərbaycan tarixi. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2017
12. Azərbaycan tarixi (Cəbiyev Q. Allahverdiyev S.). Bakı, 2017
13. Baxşəliyev S. Azərbaycanın tarixi coğrafiyası. Bakı, ADPU, 2018.
14. Национально- освободительное движение в Азербайджане в XX веке. Bakı, ADPU, 2018
15. Əhmədovə N. Qafqaz Albaniyası tarixinin problemləri. Dərs vəsaiti. Bakı, ADPU, 2014
16. Piriyev Y.Z. Azərbaycanın tarixi coğrafiyası. Bakı, 2000

17. Abdullayev M.Q. Rusiyanın Şimali Azərbaycanda müstəmləkəçilik siyasəti. Azərbaycan tarixinin çağdaş problemləri toplusu. Bakı, 2000
18. Abdullayev M. Xanlıqlar və rus müstəmləkəçiliyi dövründə Şimali Azərbaycanda aqrar münasibətlər (XIX əsrin 40-cı illərinə qədər). Bakı, 2005
19. Arzu Əşrəf qızı. Car-balakən camaatlığı (XVII əsrin sonu-XIX əsrin 30-cu illəri). Bakı, 2009
20. Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. Bakı, 2007
21. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. 3 cildə, I cild. Bakı, 1957
22. Azərbaycan incəsənəti. Bakı, 1992
23. Bakıxanov A.A. Gülüstani-İrəm. Bakı, 2001
24. Baykara H. Azərbaycan istiqlal mübarizəsi tarixi. Bakı, 1992
25. Bayramova N. Şamaxı xanlığı. Bakı, 2009
26. Cahangirov M. Azərbaycan milli ədəbi dilinin təşəkkülü. I hissə. Bakı, 1978
27. Cahangir Zeynalöglü. Müxtəsər Azərbaycan tarixi. Bakı, 1992
28. Cənubi Azərbaycan tarixinin oçerki(1828-1917). Bakı, 1985
29. Dəlili H.Ə. Azərbaycanın cənub xanlıqları. Bakı, 1979
30. Əliyev H.Ə. Müstəqillik yolu. Bakı, 1997
31. Əliyev H.Ə. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 2008
32. Əliyev F., Həsənov İ. İrəvan xanlığı. Bakı, 1997
33. Əliyev F., Əliyev M. Naxçıvan xanlığı (1747-1828). Bakı, 1996
34. Əliyev H.Z. Türkiyə Birinci Dünya müharibəsi dövründə. Bakı: Azərb SSR EA, 1965
35. Əliyev Q.Ə. Qafqaz tarixi (ən qədim çağlardan XVIII əsrin sonunadək). I hissə. Dərslük. Bakı, 2009
36. Əliyev M. Şimali Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğalının tarixşünaslığı. Bakı, 2001
37. Əhmədov H. Azərbaycan məktəb və pedaqoji fikir tarixi. Bakı, 2001
38. Əhmədov H. XIX əsr Azərbaycan məktəbi. Bakı, 1985
39. “Əkinçi” qəzeti (1875-1877). Tammətəni. Bakı, 2007
40. Əliyarlı S. Milli hərəkatın ilkin dövrləri. “Azərbaycan” qəzeti, 1992. №2-10
41. Əsədov F., Kərimova S. Çarizmi Azərbaycana gətirənlər. Bakı, 1993
42. Şıxlinski Ə. Xatirələrim. Bakı, 1994
43. Əziz B. Azərbaycan adının anlamı və tarixi ərazisi. (Azərbaycan, Rus və İngilis dillərində). Bakı, 2017
44. Əziz B. İstiqlal tariximizdə Gəncə: əzəli və şanlı adın bərpaası uğrunda mübarizə. Türküaz, 2010
45. Əziz B. Milli azadlıq hərəkatı tarixinin dövrləri haqqında qeydlər. “Tarix və onun problemləri”, Bakı, 2007
46. Əzizov E. “Difai”: XX əsrin əvvəllərində erməni-azərbaycanlı münasibətinin ilkin tarixi şərtləri və səbəbləri. Bakı, 2009
47. Gülmalyev M.M. XVIII əsrin son rübü – XIX əsrin birinci yarısında Azərbaycan kəndinin sosial-iqtisadi strukturu. Bakı, 1989
48. Həmidov S.P. XVIII əsrin II yarısında Azərbaycan-Gürcüstan münasibətləri tarixindən. Bakı, 1985
49. Həsənova L.L. İslahatdan sonrakı dövrdə Azərbaycanda torpaq icarə münasibətləri. Bakı, 1986
50. Həsənov C. Azərbaycan beynəlxalq münasibətlər sistemində. 1918-1920. Bakı, 1993
51. Həsənov Ə. M. Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələləri. (Azərbaycan, türk, rus, ingilis, fransız, alman, ərəb və ÇİN dillərində). Bakı, 2017
52. Həsənov N. Oyanmış Təbriz və Səttarxan. Bakı, 1986
53. Hüseyinli R. Azərbaycan ruhaniliyi (xanlıqlar çağından sovet işğalınadək olan dövrdə). Bakı, 2002
54. Hüseyinzadə Ə. XIX əsrin ikinci yarısı Azərbaycan tarixşünaslığı. Bakı, 1967

55. Hüseynzadə Ə. Türklər kimdir və kimlərdən ibarətdir? Bakı, 1997
56. Hüseynzadə Ə. Qərbin ilk dastanı türk. Bakı, 1998
57. İbişov S. Quba xanlığı: əhali tarixi və azadlıq mücadiləsi. Bakı, 2012
58. İbrahimova A.Z. Azərbaycanda ictimai-siyasi qüvvələrin mübarizəsi (1917-1918-ci illər). Bakı, 2010
59. İbrahimova A.Z. Azərbaycanda siyasi partiya və təşkilatların fəallaşması. "Tarix və onun problemləri" №1, 1999
60. İbrahimov T.A. İranda siyasi cəmiyyətlər və təşkilatların yaranması və fəaliyyəti (1858-1906). Bakı, 1967
61. İrəvan xanlığı. Rusiya işğalı və ermənilərin Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi. Elmi redaktor, prof. Y.Mahmudov. Bakı, 2010
62. İsgəndərli A. Azərbaycan həqiqətləri: 1917-1920. Bakı, 2012
63. İsmayılov X. Azərbaycan dövləti və hüquq tarixi. Bakı, 2006
64. İsmayılov İ. İbrahimov M. Azərbaycan neft sənayesinin inqilabaqədərki tarixi. Bakı, 1991
65. "Kaspi" qəz., 1906-cı il, 3 yanvar, 12 sentyabr
66. Kərimova S. Çarizmin Azərbaycanın işğalında və müstəmləkəçilik siyasətində erməni siyasətbazlarının rolu. Bakı, 1995
67. Kurat A.H. Türkiyə və Rusiya. Ankara Üniversitesi. Basım evi, 1970
68. Qarabağnamələr. I cild. Bakı, 1989 ; II cild. Bakı, 1991
69. Qasımlı M. "Erməni məsələsi"ndən "erməni soyqırımı"na: gerçək tarix axtarışında (1724-1920). Bakı, 2014
70. Qasımov M. Birinci Dünya müharibəsi illərində böyük dövlətlərin Azərbaycan siyasəti (1914-1918-ci illər). Bakı, 2001
71. Qasımsadə F. XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. Bakı, 1974
72. Qeybullayev Q. Qarabağ. Etnik və siyasi tarixinə dair. Bakı, 1992
73. Quliyev V. Mirzə Kazımbəy. Bakı, 1987
74. Qurbanov R.O. Qafqaz tarixi. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2008
75. Mahmud İsmayıl, Bağirova Maya. Şəki xanlığı. Bakı, 1997
76. Mehdiyev R.Ə. Milli məfkurə, dövlətçilik, müstəqillik yolu ilə: məqalələr, çıxışlar, müsahibələr. II cild. Bakı, 2006
77. Mehdiyev R.Ə. Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında. Bakı, 2019
78. Məmmədov N.M. Osmanlı imperiyasının xarici siyasətində Azərbaycan xanlıqları. (Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri. Tarix, fəlsəfə və hüquq siyasəti, 1989, № 3)
79. Məmmədov X. Məmmədov N. Erməni iddiaları və azərbaycanlıların soyqırımı. Bakı, 2008
80. Nəvvab M.M. 1905-1906-cı illərdə erməni-müsəlman davası. Bakı, 1993
81. Musayev İ. Azərbaycanın Naxçıvan və Zəngəzur bölgələrində siyasi vəziyyət və xarici dövlətlərin siyasəti (1917-1921-ci illər). Bakı, 1998
82. Musayev İ. Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət (1907-1920-ci illər). Bakı, 1992
83. Mustafayeva A. Cənubi Azərbaycan xanlıqları. Bakı, 1995
84. Muradəliyeva E.B. Azərbaycan milli şüurunun qatlarında Rusiya işğalı. – M.Ə.Rəsulzadə və ictimai-siyasi ideallar. Bakı, 2005
85. Mustafazadə T.T. XVIII yüzillik - XX yüzilliyin əvvəllərində Osmanlı – Azərbaycan münasibətləri. Bakı, 2002
86. Mustafazadə T.T. Qarabağ tarixi. Bakı, 2010
87. Məmmədov H. (Qaramanlı Gəncə-Qarabağ əyalətinin müfəssəl dəftəri. Bakı, 2000
88. Məmmədov İ.S. Tariximiz, torpağımız, taleyimiz. Bakı, 2002
89. Məmmədov X. Azərbaycan milli hərəkəti (1875-1918-ci illər). Bakı, 1996
90. Məmmədov X.M. Azərbaycan xalqının milli istiqlal mübarizəsi (XIX yüzilliyin sonları – XX yüzilliyin əvvəlləri). Bakı, 2005
91. Məmmədov M.B. Milli Azərbaycan hərəkəti. Bakı, 1992
92. Mirzə Adıgözəl Bəy "Qarabağnamələr" I kitab. Bakı, 2006
93. Nasir Nəcmi. Abbas Mirzə (XIX əsr Rusiya-İran-Azərbaycan münasibətləri). Bakı, 1993
94. Nemətova M.X. Azərbaycanın epiqrafik abidələri (XVII-XVIII əsrlər). Bakı, 1963

95. Nəcəfov B.İ. Düşmənin iç üzü. XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində Türkiyə və Cənubi Qafqazda erməni terrorizminin tarixi. I hissə. Bakı, 2007
96. Ordubadi M.S. Qanlı illər. Bakı, 1992
97. Osmanlı dövləti ilə Azərbaycan türk xanlıqları arasındakı münasibətlərə dair arxiv bəlgələri. Ankara, 1993
98. Ortaylı İ. Türklərin qızıl dövrü. TEAS. Press nəşriyyat. 2019
99. Pakrəvan Ə. Abbas Mirzə və Azərbaycan. Bakı, 2010
100. Rəsulzadə M.Ə. Azərbaycan Cümhuriyyəti. Bakı, 1990
101. Rəsulzadə M.Ə. Seçilmiş əsərləri, I c., Bakı, 1997 ; II c., 2001
102. Rus Azərbaycanı. 1905-1920. "Xəzər" jurnalı, 1990, № 1
103. Sadıqov H. Rusiya-Türkiyə münasibətlərində Cənubi Qafqaz problemi (1787-1829-cu illər). Bakı, 1991
104. Sadıqov H. XIX əsrin əvvəllərində Rusiyanın xarici siyasətində Qafqaz problemi. Azərbaycan EA-nın xəbərləri. Tarix, fəlsəfə və hüquq seriyası. № 3, 1990.
105. Sertçelik S. Rus və erməni mənəbləri işığında erməni problemi meydana çıxma prosesi (1678-1914). (tərcümə edən: Aygün Həsənoğlu). Ankara, 2017
106. Sertçelik S. Rus və erməni mənəbləri işığında erməni problemi 1915-1923 müstəmləkə müharibəsi. (tərcümə edən: Aygün Həsənoğlu). Ankara, 2017
107. Seyidzadə D. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində: müstəqilliyə aparan yollar. Bakı, 2004
108. Süleymanov M. İrəvan xanlığının Rusiyaya birləşdirilməsi tarixindən. Bakı, 1997
109. Svyatoxovski T. Rusiya Azərbaycanı 1905 – 1920 -ci illər. "Azərbaycan". № 11, 1989
110. Şəki xanlığının tarixindən. Bakı, 1993
111. Şuşinski F. Azərbaycan xalq musiqiçiləri. Bakı, 1965
112. Şükürov K.K. Azərbaycanın bölüşdürülməsi (Gülüstan və Türkmənçay müqavilələri haqqında). Kitablar aləmində, 1990, № 3
113. Şükürov K.K. Azərbaycan əhalisi: Öyrənilməsi tarixi və qaynaqları. (qədim zamanlardan müasir dövrədək). Bakı, 2004
114. Şükürov K.K. Türkmənçay. 1828. Tarixi xronika. Bakı, 2006
115. Sviətoshovski T. Rusiya və Azərbaycan. Sərhədyanı bölgəkeçid dövründə. Bakı, 2000
116. Tağıyeva Ş., Rəhimli F., Bayramzadə S. Güney Azərbaycan Bakı, 2000
117. Tahirzadə Ə. Ağə Məhəmməd Şah Qacar. Bakı, 2002
118. Talıbzadə İ.A. Azərbaycanca 1912-ci il aqrar islahatı. Bakı, 1965
119. Umudlu V. Şimali Azərbaycanın çar Rusiyası tərəfindən işğalı və müstəmləkəçilik əleyhinə mübarizə (1801-1828). Bakı, 2004.
120. Vəliyev T.T. İmperializm dövründə Azərbaycanın sənayesi və proletariati. Bakı, 1987
121. Vəliyev T.T. Məmmədov F.H. İnqilab bərrikadalarında. Bakı, 1987
122. Vəliyev T. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın ipək emalı sənayesi. Bakı, 1977
123. Yaqublu N. Müsavat partiyasının tarixi. Bakı, 1996

Rus dilində

124. Акты, собранные Кавказской Археографической Комиссией, тт. I-XII. Под. Ред. А.П.Берже. Тифлис, 1866-1904
125. Абдуллаев Г.Б. Азербайджан в XVIII веке в взаимоотношения его с Россией. Баку, 1965
126. Абдуллаев Г.Б. Из истории северо-восточного Азербайджана в 60-70-х гг. XVIII века. Баку, 1958
127. Абдуллаев М.К. Аграрная политика царизма в Азербайджане в первой трети XIX в. АКД., Баку, 1989
128. Алескеров Я.И. Землевладение и землепользование во владельческой деревне Азербайджана в пореформенный период. АКД. Б., 1982
129. Алиев С.М. Междоусобные войны и борьба за верховную власть в Иране после распада империи Надир шаха. // Иран. История и культура в средние века и в новое время. М., 1980

130. Алияров С.С. Алиева Ф.М. Георгиевский трактат в контексте внешне-политического положения Азербайджана // Роль рабочих организаций в развитии революционного движения в Азербайджана. Баку, 1984
131. Алияров С.С. Нефтяные монополии в Азербайджане в период мировой войны. Баку, 1974
132. Асадов Ф.С. История Талышского ханства и его связи с Россией / АКД., Баку, 1966
133. Багирова И. Политические партии и организации Азербайджана в начале XX века. Баку, 1997
134. Багиров Ф.Э. Переселенческая политика царизма в Азербайджане (1830-1914 гг.). М., 2009
135. Балаев А. Азербайджанское национальное движение 1917-1918гг. Баку, 1998
136. Величко В.Л. Кавказ. Русское дело и междуплеменные вопросы. СПб, 1904
137. Вердиева Х.Ю. Переселенческая политика Российской империи в Северном Азербайджане. Б., 1999
138. Гасанов И.М. Частновладельческие крестьяне в Азербайджане в первой половине XIX века. Баку, 1957
139. Генезис капитализма в Закавказье (Тезисы докладов и научных сообщений). Б., 1969
140. Глинка С. Описание переселения армян Адербиджанских в пределы России. М., 1831
141. Города Азербайджана в период капитализма (вопросы социально-экономической и культурной истории). Баку, 1987
142. Грибоедов А.С. Заметки о переселении армян из Персии в наши области. Соч, в 2-х томах, т. 2, М., 1971
143. Гусейнов. Дж. Движение качаков в Азербайджане в 1900-1910 гг. Второе книга. Б., 2004
144. Документы по истории города Баку, 1810-1917. Б., 1971
145. Джафаров А.П. Присоединение Ширванского ханства России и восстановления города Шемахи. АКД., Баку, 1955
146. Журнал «Наблюдатель», 1905, № 7
147. Зейналова С. Немецкие колонии в Азербайджане (1819-1941 гг.) Б., 2002
148. Ибрагимбейли Х.П. Россия и Азербайджан в первой трети XIX в. М., 1969
149. Ибрагимова Н.К. Система управления Российского царизма в Северном Азербайджане в начале XIX столетия (до 1840-х годов). Б., 2008
150. Ибрагимов М. Нефтяная промышленность Азербайджана в период империализма. Баку, 1914
151. Ибрагимов З.И. Революция 1905-1907 гг. в Азербайджане. Б., 1955
152. Иванов М.С. Иранская революция 1905-1911 гг. М., 1957
153. Искендеров М.С. Бакинская ханства и его присоединение к России. АКД., 1983
154. Исмаилзаде Д.И. Русское крестьянство в Закавказье (30-е годы XIX – нач. XX веков). М., 1982
155. Исмаилов М.А. Социально – экономическая структура Азербайджана в эпоху империализма. Баку, 1982
156. Исмаилов М. Капитализм в сельском хозяйстве Азербайджана на исходе XIX – начале XX вв. Б., 1964
157. История Азербайджана по документам и публикациям. Под ред. акад. З.М.Буниятов. Баку, 1990
158. Мехтиев Р.А. Григорианская церковь как инструмент шпионажа против Сефевидского государства XVII-первая четверть XVIII вв. Баку, 2018
159. Магомедов Н.А. Экономическое развитие Дербентского ханства в XVIII АКД., Нальчик, 1985
160. Мамедов Э.С. Царизм и высшее мусульманское сословие Закавказья (проблема сословно-земельных отношений. Начало XIX в. – 1917 г.). АКД, Б., 1987

161. Мильман А.Ш. Политический строй Азербайджана завоеваний (первая треть XIX в.) АКД., Баку, 1992
162. Мильман А.Ш. Политический строй Азербайджана в XIX – начале XX веков(административный аппарат и суд, формы и методы колониального управления). Б., 1966
163. Мильман П.Ш. Судебная реформа 1864г., и ее осуществление в Азербайджане.Баку, 1965
164. Минасазов Г. Сто лет одной революции. Азерб. Восстания. 1826г. Баку, 1930
165. Мирза Казым-бек. Баб и бабиды. Религиозно-политические смуты в Персии в 1844-1852 годах. Изб. произв. Б., 1985
166. Мурадалиева Э.Б. Города Северного Азербайджана во второй половине XIX века. Б., 1998
167. Мурадалиева Э.Б. Кровь земная – нефть Азербайджана и история. Баку, 2005
168. Мустафаев Дж.М. Северные ханства Азербайджана и России (конец XVII нач. XIX в. Баку, 1989
169. Обзорение Российской владений за Кавказом в статистическом, этнографическом, топографическом и финансовом отношениях. Ч. I-IV, СПб., 1836
170. Описание Карабахской провинции, составленное в 1823 г. по распоряжению главнокомандующего в Грузии Ермолова. Тифлис, 1866
171. Петрушевский И.П. Джаро-Белоканские вольные общества в первой трети XIX столетия. Тифлис, 1934
172. Петрушевский И.П. Система русского колониального управления в Азербайджане в первой половине XIX в. // Колониальная политика Российского царизма в Азербайджан в 20-60-х годах XIX в. 1., М.-Л., 1936
173. Рожков М.К. Экономическая политика царского правительства на Среднем Востоке во второй половине XIX века и русская буржуазия. М. 1949
174. Русский Азербайджан, 1905-1920. Журнал «Хазар», 1990, №1
175. Сеидзаде Д.Б. Азербайджанские депутаты в Государственной Думе России. Баку, 1991
176. Семенов Л.С. Россия и международные отношения на Среднем Востоке в 20-х годах XIX в. Л., 1963
177. Статистическое описание Нахчиванской провинции. СПб., 1833
178. Сумбатзаде А.С. Азербайджанская историография XIX-XX в. Б., 1987
179. Сумбатзаде А.С. Кубинское восстание 1837 с. Б., 1961
180. Сумбатзаде А. С. Промышленность Азербайджана в XIX в. Б., 1964
181. Сумбатзаде А.С. Сельское хозяйство Азербайджана в XIX в. Б., 1958
182. Трактат, заключенный в Туркменчае 10 февраля 1828 г. // Юзефович Т.П. Договоры России с Востоком. (Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar)
183. Указы Кубинских ханов. Тбилиси, 1937
184. Фатуллаев Ш.С. Градостроительство и архитектура Азербайджана в XIX – начале XX в. Б., 1986
185. Шавров Г.Н. Новая угроза русскому делу в Закавказье: предстоящая распродажа Мугани инородцам.Баку, 1990(СПб., 1911)
186. Шеремет В.И. Турция и Андропопольский мир 1829 г. М., 1975